HARC A VILÁGURALOMÉRT

KOSZTUR ANDRÁS

Az I. világháborúval a világ felosztásáért vívott több évszázados küzdelem helyét a világ feletti uralomért, a globális hegemóniáért zajló harc vette át. A 20. század három, egymást követő, akár egyetlen, „20. századi százéves háborúnak" (Schmidt Mária)[1] is tekinthető világkonfliktusának végén, a Szovjetunió bukásával, egy pillanatra az Egyesült Államok tűnt e harc győztesének, mára azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a „történelem vége" helyett talán a korábbiaknál is élesebb geopolitikai küzdelem és egy új hidegháború időszaka következhet.

A GLOBALIZÁCIÓ TÖRTÉNETI DINAMIKÁJA

Ténylegesen globális világrendről, Carl Schmitt fogalmával élve a Föld *nomoszáról*[2] csak a 16. századtól kezdve beszélhetünk, kisebb „globalizációs" folyamatokat és ezek nyomán egyfajta preglobális világrendet azonban a távolabbi múltban is felfedezhetünk. Így a Közel-Keleten már a Kr.e. 2. évezredben kialakult egy bizonyos tekintetben globalizált közeg, amelyben a kor angoljának számító babiloni volt a *lingua franca*, és amelyben a nemzetközi kapcsolatok jogi-világnézeti alapját az „istenek lefordíthatósága" (Jan Assmann) jelentette.[3] A babiloni és vele párhuzamosan az egyiptomi civilizáció hanyatlásával ezen a területen a térség jelentős részét egyesítő birodalmak (asszírok, kháldeusok, perzsák, makedónok, rómaiak) váltották egymást. A babiloni nyelvet idővel kiszorította a görög, majd évszázadokkal később az arab, a térség azonban az antikvitás görög–római civilizációja idején, majd az iszlám és a kereszténység szembenállása idején is jórészt megtartotta egységes jellegét, és a különböző civilizációk közötti ütköző- és találkozópontként is megmaradt.

A preglobális világrend másik jellemzője az eurázsiai térség – Halford Mackinder *heartland*je – meghatározó szerepe.[4] Az Óvilág szívében elhelyezkedő végtelen síkság egyszerre volt elválasztó és összekötő közeg (Selyemút) a peremén felvirágzó és lehanyatló, letelepedett civilizációk sora számára, a terület mélyéből érkező nomádok (többek között a kimmerek, szkíták, szarmaták, hunok, avarok, magyarok, besenyők, kunok és végül a mongolok) újabb és újabb hullámai pedig, mondhatni, a történelmi események motorját jelentették. Ez a csupán az Óvilág civilizációit magába foglaló preglobális világrend szárazföldi jellegű volt, amelyben a hajózás jórészt a folyamokra és beltengerekre

1 Schmidt Mária: *Új világ született, 1918–1923. Esszé*. szerk. Békés Márton, Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2019. 141–145.
2 Carl Schmitt: *Der Nomos der Erde im Völkerrecht des jus publicum Europaeum* [1950] Duncker & Humblot, Berlin, 1988.
3 Jan Assmann: *Religio duplex. Az egyiptomi misztériumok és az európai felvilágosodás*. ford. V. Horváth Károly, Atlantisz, Bp. 2013.
4 Erről a meghatározó szerepről két eltérő szemszögből lásd: П. М. БИЦИЛЛИ: »Восток« и »Запад« в истории Старого света [1922] Uő.: *Избранные труды по филологии*. Наследие, Москва, 1996. 22–34., valamint Halford John Mackinder: The Geographical Pivot of History. *Geographical Journal*, 1904/23. 421–437.

korlátozódott, egyes részei pedig a fentebb említett közel-keleti „csomópontot” leszámítva mintegy külön világokat alkottak.

Gyökeres változást a nyugati tengerészek által végrehajtott felfedezőutak hoztak a 15–16. század fordulóján, amelyek nem csupán Amerikát kapcsolták be az Eurázsia és Afrika területein zajló hatalmi harcokba, ezáltal az eurázsiai helyett egy euroatlanti súlypontú rendet teremtve, de a Föld körülhajózása „gömbölyűvé tette” a világot, Francis Drake útja pedig a globális hadviselés lehetőségére világított rá. Ezzel egy időben a moszkvai állam is uralma alá vonta a *heartland*et, lezárva ezáltal a nomád hullámok történelmi sorozatát.

Ez az időszak jelentette – újabb schmitti fogalommal élve – a *jus publicum Europaeum*,[5] az Európa-központú nemzetközi rend kezdetét, amelyben az egész világ néhány vezető európai hatalom függvényévé vált. Ennek záróköve volt az 1884-es berlini Kongó-konferencia, amelyen a civilizációs küldetéstudattól vezérelt – és persze olcsó nyersanyagokban és munkaerőben érdekelt – nyugati vezetők gyakorlatilag az egész afrikai kontinenst felosztották egymás közt. Nagy-Britannia pedig a 19. században a világ vezető tengeri hatalmaként szinte minden fontosabb hajózási csomópontot (Ceylon, Fokváros, Gibraltár, Hongkong, Málta, Szingapúr, Szuez) ellenőrizve az egész bolygót behálózó világbirodalommá (British Commonwealth of Nations, Brit Nemzetközösség) lett. 1890 és 1918 között már ennek az Európa-központú rendnek a hanyatlását láthatjuk, az Egyesült Államok a Monroe-elv alapján állva mindinkább kiszorította az európaiakat az amerikai világrészről, Japán pedig az oroszok távol-keleti pozícióira mért csapást az 1904–05-ös orosz–japán háború megnyerésével. Ez persze korántsem jelentette a globalizációs folyamat megtorpanását, sőt: a *jus publicum Europaeum* hanyatlása egy, a Föld majd’ minden országát megmozgató világháborúba torkollott.

> **„eurázsiai helyett euroatlanti súlypontú világrend**

VILÁGFELOSZTÁS HELYETT VILÁGHEGEMÓNIA

Az I. világháború közhelyszerűen emlegetett célja a világ újrafelosztása volt, végeredményben azonban két olyan hatalom felemelkedéséhez vezetett, amelyek már a világ feletti hegemóniára törtek. Ezek egyike az Egyesült Államok volt, amely a wilsoni elvek alapján igyekezett saját képére formálni a világot, amely elvek úgy foglalhatók össze, hogy „a világot biztonságossá kell tenni a demokráciák számára”. Végül azonban egy belpolitikai fordulatnak köszönhetően az Egyesült Államok még a saját maga által kezdeményezett Népszövetségtől is távol maradt, és közel két évtizedig izolacionista politikát folytatott (ami természetesen nem, illetve csak részben érintette az ország amerikai kontinensen élvezett hegemóniáját). A másik globális célokat kergető állam az Oroszország romjain 1922-ben megalakuló Szovjetunió volt, amely lemondott a kommunista világforradalom céljáról, és helyette a „szocializmus egy országban” programjának megvalósításába kezdett, rendezve diplomáciai kapcsolatait szomszédjaival és *de facto* szintén izolacionista politikát folytatva az 1930-as évek közepéig.

A két messianisztikus programmal bíró állam közötti „ideológiai háború” (Schmidt Mária) háttérbe húzódása némiképp anakronisztikusan ismét az európai kontinentális hegemónia és vele a gyarmati uralom problémáit tolta előtérbe. A nemzetközi kapcsolatok hagyományos, vesztfáliai rendszere azonban, amely a(z európai) nemzetállamok bilaterális kapcsolataira és alkalmi szövetségeire épült, a gyakorlatban pedig az európai kontinentális hegemónia kizárására irányult, immár – nem kis részben az Osztrák–Magyar Monarchia helyén támadt hatalmi vákuum miatt – működésképtelennek bizonyult. A sokszereplős, egyensúlyra törekvő államközi rendszert elsodorták a *Großraum*-elképzelések, egy pillanatra pedig úgy tűnhetett, a világot gyakorlatilag négy „nagytér” osztja fel egymás közt: a német(–olasz) vezetésű Új Európa, a japán Nagy-kelet-ázsiai Közös Felvirágzás Övezete, a Monroe-elv alapján az USA által

5 Lásd: Schmitt: *I.m.*

Hegemóniaküzdelem
– A Kína fosztogatását tétlenül figyelő Amerikai Egyesült Államok (J. S. Pughe, *Puck*), 1898 *(Library of Congress)*

dominált Amerika (a Brit Birodalom maradványaival) és a Szovjetunió a maga érdekszférájával (Kelet-Európa keleti széle, Kaukázus, Mongólia). A Németország, Olaszország és Japán között köttetett Háromhatalmi Egyezmény[6] nyíltan ki is mondta, hogy kölcsönösen „tiszteletben tartják" Európában előbbi kettő, Kelet-Ázsiában pedig utóbbi hatalom vezetését „az új rend megteremtésében", de az 1939-es német–szovjet egyezmény[7] titkos záradéka is pontosan elhatárolta a felek érdekszféráit.

A németek Szovjetunió elleni és Japán Egyesült Államok elleni támadása azonban felborította ennek – a mondhatni globális – vesztfáliai rendszernek a lehetőségét, a Háromhatalmi Egyezmény államainak bukása pedig – legalábbis egy időre – a nagytérelképzelések végét jelentették. A porondon két, világhegemóniára törekvő hatalom maradt, amelyek azonban a körülmények kényszerítő erejénél fogva a II. világháború végén mégis a világ újabb felosztását valósították meg. A világhegemóniáért folytatott *nyílt* összecsapás ezúttal elmaradt, a hidegháború tétje azonban végső soron már a folyamatosan globalizálódó világ nagyhatalmi küzdelmeinek végső lezárása volt.

A Szovjetunió és a szocialista blokk összeomlása ez utóbbi csalóka ígéretét nyújtotta, ezen ígéret legközhelyesebb példája pedig Francis Fukuyama „történelem végéről" szóló teóriája, amely a liberális demokráciák diadalát deklarálta.[8] A '90-es években persze valóban az USA és a liberális demokrácia modelljének hegemóniájáról beszélhetünk. A volt szocialista blokk államainak többsége ezt próbálta meg adaptálni, de a reformok útjára lépett Kína is egyre jobban integrálódott a világgazdaság amerikai dominanciájú rendszerébe. A teljes diadal útjában már csupán néhány „latorállam" állt (Irak, Irán, Észak-Korea, Szíria, Venezuela), a kétezres évek elején azonban ezek likvidálása is

6 *Háromhatalmi Egyezmény. Berlin, 1940. szeptember 27. = Nemzetközi szerződések 1918–1945.* szerk. Halmosy Dénes. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1966. 490–491.
7 *A német–szovjet megnemtámadási szerződés (1939. augusztus 23.) = Dokumentumok a XX. század történetéhez.* szerk. Gál Vilmos – Tar Attila Szilárd, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2001. 137–138.
8 Francis Fukuyama: A történelem vége és az utolsó ember [1992] ford. Somogyi Pál László, Európa, Bp. 2014.

kezdetét vette. A likvidálási folyamat eszközkészlete a hagyományos háborúktól a hibrid hadviselésig terjedt, utóbbi legjellegzetesebb módszerévé pedig az ezredforduló után gyakorivá váló „színes forradalmak" lettek.[9]

Ekkor azonban hiba került a gépezetbe. Afganisztán és Irak „demokratizálása" korántsem járt sikerrel (a későbbi „arab tavaszról" és végeredményéről nem is beszélve), és Oroszország, valamint a posztszocialista államok sora is kiigazításokba kezdett a nyugati típusú modellváltás útján, mégpedig a helyi sajátosságokat jobban figyelembe vevő rendszer felé.[10] A legnagyobb jelentőséggel azonban az bírt, hogy Kína kihelyezett gyártási területből egyre inkább konkurenssé vált, a 2013-ban meghirdetett Egy övezet – egy út (OBOR) projekttel pedig nyíltan is az amerikai mintával rivális modell lépett színre. Ez a modell ráadásul alapjaiban támadja az immár évszázados nyugati dominanciát, hiszen az euroatlanti világrend eurázsiaivá történő visszarendeződését ígéri. A koronavírus okozta 2020-as – egészségügyi, gazdasági, politikai és szellemi – válság pedig tovább élezte nem csupán a geopolitikai konfliktusokat, de a nyugati világon belüli ellentmondásokat is.

IDENTITÁSSZOCIALIZMUS

Oswald Spengler nagyszabású világtörténelmi morfológiája[11] szerint a nyugati („fausti") történelem utolsó korszakának alapeszméje a szocializmus, a fogalmat azonban nem a hagyományos értelemben, vagyis a társadalmi-gazdasági teóriára vonatkozóan használta. Spengler szerint a modern nyugati szocializmus célja imperialisztikus, alapja a hatalomra törő korlátlan akarat, és lényege az, hogy „amiben mi hiszünk, abban kell mindenkinek hinnie; amit mi akarunk, azt kell mindenkinek akarnia. […] mindenkinek a mi politikai, társadalmi, gazdasági eszményeinkhez kell igazodnia, ha nem, akkor pedig el kell pusztulnia".[12]

Ennek az ún. etikai szocializmusnak a két válfaja csapott össze a két világháború során a Nyugat további útjának meghatározásáért (mindez természetesen csupán az egyik eleme volt a II. világháborúnak nevezett nagyhatalmi összecsapás-sorozatnak). A Spengler által a fenti értelemben szocialisztikusnak tartott angol(szász) kapitalizmus és a nagynémet nemzetiszocializmussá torzult „porosz szocializmus" küzdelméből végül előbbi került ki győztesen. Ezután a „forradalmi" folyamatok logikájának megfelelően a győztesek soraiban is fokozatosan törés keletkezett, ez a törés pedig különösen a hidegháború végeztével vált élessé.

a populista és a progresszív „pártok" közötti ellentét

A 2010-es évek végére szemmel láthatóvá vált a konzervatívabb, populista és a progresszív „párt" közötti ellentét a nyugati eliteken belül (a párt szót itt természetesen átvitt, inkább a szó premodern értelmében kell érteni, ugyanis sokkal inkább bizonyos érdekek és értékek mentén szerveződő, laza, informális *hálózat*ot értünk alatta, mintsem szervezett és fegyelmezett politikai pártot). Az előbbi meg kívánja őrizni a Nyugatot, így biztosítva annak globális vezető szerepét, míg a másik el akarja mosni a Nyugat és a világ többi része közötti különbségeket, egyetlen egyetemes civilizáció multikulturális, nyitott társadalmában olvasztva fel az emberiséget (tulajdonképpen a két álláspont közötti különbség olvasható ki Huntington[13] és Fukuyama '90-es évek közepén vívott vitájából is).

A koronavírus-járvány okozta válságfolyamatok alkalmat adtak a Progresszív Pártnak arra, hogy megpróbálják elvarrni a szálakat, és visszavágjanak

9 Miša Đurković: Színes forradalmak mint hibrid háborúk. *Kommentár*, 2021/2. 95–110., valamint Békés Márton: *Copy-paste forradalmak*. <https://latoszogblog.hu/aktualis/copy-paste-forradalmak/>

10 Az eurázsiai térség útkereséséről lásd: Kosztur András: Európa és Ázsia között. Ideológiai (ki)útkeresés a posztszovjet térségben. *Kommentár*, 2020/2. 131–140.

11 Oswald Spengler: *A Nyugat alkonya. A világtörténelem morfológiájának körvonalai*. 1–2. köt. [1923] ford. Csejtei Dezső – Juhász Anikó – Simon Ferenc, Noran Libro, Bp. 2011.

12 Oswald Spengler: *Poroszság és szocializmus* [1919] ford. Csejtei Dezső – Juhász Anikó = Uő: *Válságok árnyékában*. Noran Libro, Bp. 2013. 30.

13 Samuel P. Huntington: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása* [1996] ford. Puszta Dóra – Gázsity Mila – Gecsényi Györgyi, Európa, Bp. 2015.

a nyugati államok között a 2010-es évek második felében szerveződött Populista Pártnak. Ennek kulcseleme Donald Trump amerikai elnök megbuktatása volt, amely során az amerikai *deep state*-tel[14] összefonódott Szilícium-völgy, amely az elmúlt évtizedekben a Progresszív Párt motorjává és meghatározó erejévé vált, egészen nyíltan avatkozott bele a – legalábbis látszólag még – demokratikus választási folyamatokba. A techóriások elbizakodottságát elősegítette, hogy a digitális eszközök és online megoldások iránti kereslet az elmúlt évben meredeken emelkedett, aminek köszönhetően az egyébként is a világ leggazdagabbjai közé tartozó oligarchák vagyona több tíz milliárd dolláros nagyságrendben nőtt – fejenként.

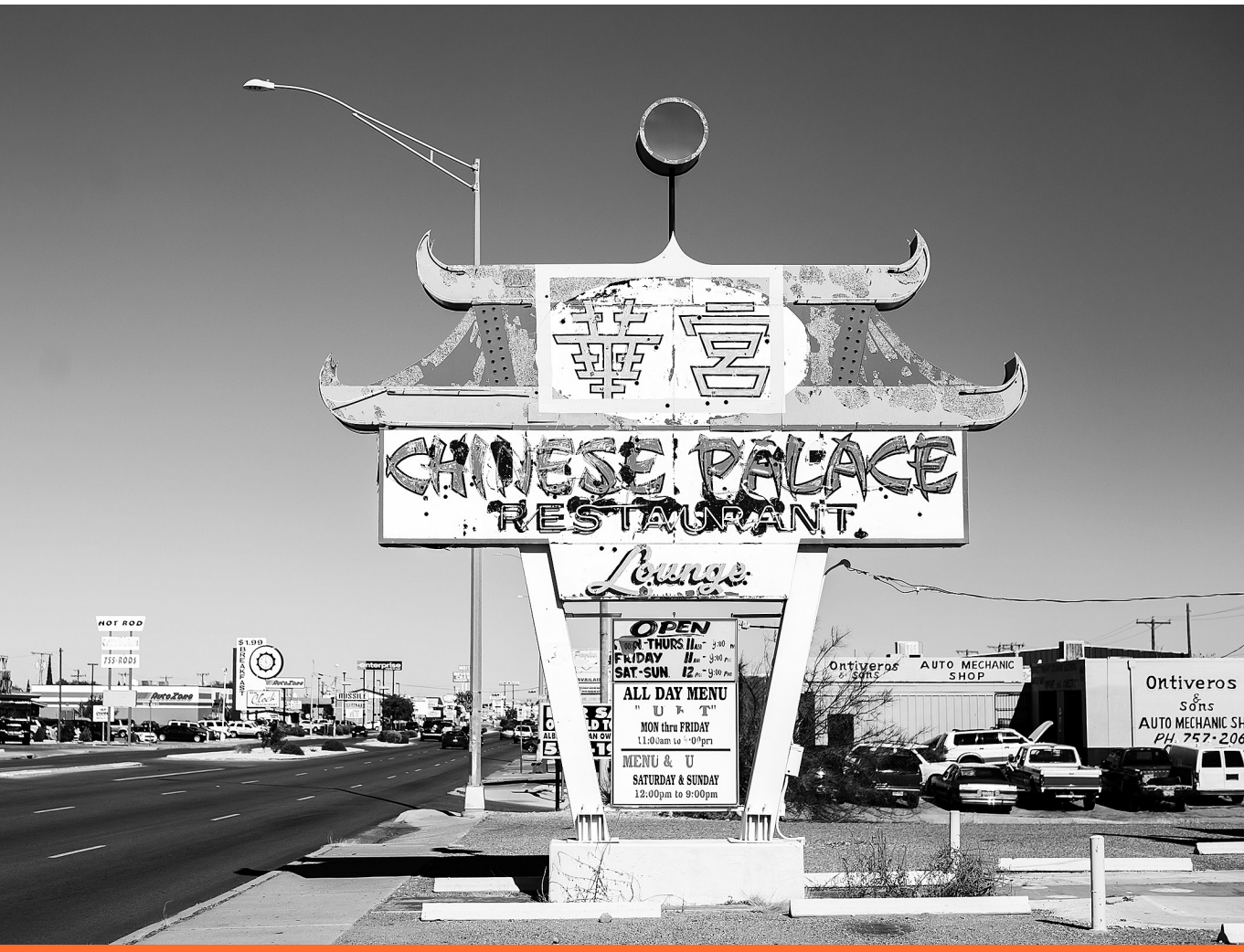

Vadkelet – Kínai étterem reklámja a texasi El Pasóban, 2014 *(Thomas Hawk felvétele)*

A Progresszív Párt tulajdonképpen a globális nagytőke, a nemzetközi bürokrácia és az egymásba fonódó hírszerző szolgálatok képviselőiből álló globális oligarchia, hatalmának biztosításához pedig a digitalizáció haladása szolgáltatja az eszközöket. A *high-tech* megfigyelés gyakorlatába már közel tíz évvel ezelőtt betekintést nyújtott Edward Snowden leleplező akciója,[15] a nagy cégek monopóliumának és a digitális szférába való egyre fokozottabb általános beágyazottságnak köszönhetően pedig az ilyen jellegű totális kontroll lehetőségei csak fokozódtak. Azonban a hagyományos ellenőrzési módszereket sem vetik el, amelyek ideológiáját a fenti spengleri meghatározásból és ezen ideológia különféle „identitáscsoportokra" épülő jellegéből kiindulva identitás-

14 A *deep state* Biden-kormányzatban való szerepvállalásáról: Békés Márton: *A birodalom visszavág.* <https://latoszogblog.hu/aktualis/birodalom-visszavag/>
15 Edward Snowden: *Rendszerhiba* [2019] ford. Tomori Gábor, 21. Század, Bp. 2019.

szocializmusnak is nevezhetjük, de használhatnánk az orwelli *angszoc* kifejezést is, hiszen végső soron egy kollektív oligarchia hatalmi eszköztáráról van szó, amely a „pártfegyelmet” és a többség feletti uralmat biztosítja.

A *metoo* és a BLM hecckampányaitól kezdve az LMBTQ-mozgalmak támogatásán át a gyerekeket szüleik elleni kémkedésre buzdító törvényjavasla-

Ébredő erő
– Kína és a környező, valamint a nyugati nagyhatalmak ábrázolása (Udo J. Keppler, *Puck*), 1901 *(Library of Congress)*

tokig[16] és az újabb és újabb kvótatervekig intézkedések és tervek sora irányul arra, hogy nehezen meghatározható jogi kategóriák révén tartsák sakkban

16 Frank Füredi: *Szovjet típusú feljelentősdi 2020-ban.* <https://latoszogblog.hu/aktualis/szovjet-tipusu-feljelentosdi-2020-ban/>

a társadalmat. A pontos meghatározások és szabályok nélkülözése nem leküzdendő hiányosság, hanem hatalmi eszköz, amely révén biztosítható, hogy tulajdonképpen mindenki elkövessen valamilyen „gyűlöletbűnt", így akármikor a közvélemény vagy súlyosabb esetben az igazságszolgáltatás ítélőszéke elé citálható és – egyelőre még csak – morális értelemben megsemmisíthető legyen.

DÖNTŐ ÜTKÖZET ELŐTT

A Progresszív Párt jelenleg nyeregben érzi magát, és az elkövetkező években a nyugati világon belüli hatalmi monopóliumának kiterjesztésére fog törekedni. Ennek sikere persze korántsem egyértelmű, ezt pedig nem csupán például a Trumpra leadott szavazatok magas száma bizonyítja, de az is, hogy láthatóan az európai eliten belül is egyre többen vannak, akik az amerikai központtól való nagyobb távolságra törekednek. A „forradalmak" fentebb említett logikája itt is érvényesülhet, és a győztes táboron belül újabb szakadás jöhet létre, főképp hogy Európának az Egyesült Államokról történő „leválása" az elmúlt években újból és újból felmerült.

Jelen állás szerint azonban még csupán két tömböt láthatunk kirajzolódni: a Washington által vezetett „óceániai" blokkot az EU-val, Nagy-Britanniával és Ausztráliával, vele szemben pedig Kínát és szövetségeseit, köztük Oroszországot, vagyis az orwelli analógiáknál maradva: Kelet-Ázsiát, esetleg Óceániát és Eurázsiát. A hasonlóság többeknek feltűnt, Simon Tisdall, a *The Guardian* publicistája egyenesen úgy fogalmazott: *2021 is the new 1984*.[17]

a Progresszív Párt jelenleg nyeregben érzi magát

A kínai–orosz tandemből az előbbi vezető szerepe ma már nem kérdéses, ahogy az sem, hogy Trump után Biden is kénytelen felvenni a kesztyűt Kína növekvő befolyásával szemben. Ennek jele, hogy az Oroszországgal szembeni ideológiai háború kiújítására irányuló lépéseket követően, az arra adott reakciókat látva, Biden és általában az amerikai külpolitika kénytelen lépéseket tenni annak érdekében, hogy Oroszország Kína felé történő sodródását megakadályozza.[18] Könnyen meglehet azonban, hogy már késő. A Henry Kissinger által ihletett és az amerikai–kínai gazdasági kapcsolatok szorosabbá válásával megvalósulni látszó Kimerika (*Chimerica*)[19] a politikai színtéren ugyanolyan távolinak tűnik, mint a Zbigniew Brzezinski által felvetett „nagyobb Nyugat", amely Oroszországot vonta volna be a Kínával versenyezni képes nyugati együttműködésbe.[20] Az Obama-adminisztráció politikája Oroszország és az USA között ásta mélyre az árkokat – nem kis részben éppen Joe Biden akkori alelnök hathatós közreműködése révén, aki elnökségét azzal indította, hogy közvetetten gyilkosnak nevezte orosz kollégáját. A Kína felemelkedésében rejlő fenyegetést tulajdonképpen elsőként igazán komolyan vevő Donald Trump pedig Washington és Peking viszonyát tette fagyossá, minden ezzel ellentétes remény vagy feltételezés ellenére pedig ezen Biden sem tudott eddig javítani. Sőt, egyre inkább úgy tűnik, hogy mindkét fél beletörődött az új hidegháború kibontakozásába. Kína, Oroszország és szövetségeseik retorikája a korábbi évekhez képest sokkal nyíltabbá és harciasabbá vált, de a túloldalon Joe Biden is deklarálta már, hogy az elkövetkező időszak demokráciák és autokráciák versengéséről fog szólni.

---

17 Simon Tisdall: *China v Russia v America: is 2021 the year Orwell's 1984 comes true?* <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/apr/11/china-v-russia-v-america-is-2021-the-year-orwells-1984-comes-true>

18 Vö.: Andrea Kendell-Taylor – David Shullman: *China and Russia's Dangerous Convergence. How to Counter an Emerging Partnership.* <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2021-05-03/china-and-russias-dangerous-convergence>

19 Az amerikai és kínai gazdaság összefonódásáról: Niall Ferguson: *A pénz felemelkedése. A világ pénzügyi történelme* [2008] ford. Nagy Márta, Scolar, Bp. 2010. 332–340.

20 Zbigniew Brzezinski: Balancing the East, Upgrading the West: U.S. Grand Strategy in an Age of Upheaval. *Foregin Affairs*, 2012/1. 97–104.

A látszat és a versengés ellenére azonban a két szemben álló központ politikai és gazdasági berendezkedése nagyon közel áll egymáshoz. Állami technokraták – ebbe itt most beleértve az erőszakszervezetek vezetőit is – és *high-tech*-oligarchák szövetségét láthatjuk Pekingben és Washingtonban egyaránt (a két oligarchia egyébként szorosan össze is fonódott), a különbség talán csak annyi, hogy a két fél közül Kínában a párt/állam, az Egyesült Államokban pedig a gazdasági pólus dominál. Hagyományos szabadversenyes kapitalizmusról nemcsak Kínában, de tulajdonképpen az USA-ban sem beszélhetünk, a néhány monopolhelyzetben lévő és az állammal szorosan összefonódó cég által uralt kulcságazatokban legalábbis semmiképp sem. A Peking által kiépített megfigyelési rendszer az Egyesült Államokban is előrehaladott állapotban van stb.

Bár mindkét központ globális célokat tűzött maga elé, itt már tapintható a különbség, hiszen míg az „emberiség egységes sorsközössége" kínai víziója a kultúrák különbözőségének elfogadását hirdeti és a globális jólét növelését célozza, addig az amerikai eredetű zöld-progresszív elképzelések[21] éppen a „túlfogyasztó" jóléti fogyasztói társadalom visszavágására és persze a nemzetek közötti különbségek eltörlésére irányulnak.[22]

A napóleoni háborúk utáni Bourbon-restauráció által ihletett híres mondatot parafrazeálva azt is mondhatjuk: *Kína mindent megtanult és semmit sem felejtett*. Elkerüli egyrészt a nyugati gyarmatosítók és az amerikai ideológusok hibáit, akik saját értékrendjüket kényszerítették a gazdasági és politikai uralmuk alá hajtott területekre, ezzel kiváltva azok természetes ellenállását. De Kína nem követ el olyan esztelenséget sem, amelyet a 20. század első felében a németek és japánok vétettek, akik növekvő erejüket érezve kiprovokálták a nyílt összeütközést koruk vezető hatalmaival. Kína stratégiai célja az Egyesült Államokkal folytatott versengésükben az esetleges nyílt összecsapás elhalasztása (halogatása, elkerülése – lásd Szun-ce)[23] olyan alkalomra, amikor az már a kínaiaknak kedvező, vagy akár teljes mértékben elkerülhető. Jellemző ebből a szempontból Jen Hszüetung (Yan Xuetong) kínai politológus interjúja,[24] amelyben elmondta: az USA hanyatlása senkit sem lep meg, hiszen végül minden birodalom lehanyatlik, s az Egyesült Államokra is valószínűleg a Brit Birodalom sorsa vár.

végül minden birodalom lehanyatlik

Amerika esetleges bukása, történjen bármilyen körülmények között is, korántsem jelentené Kína teljes világuralmát (kétséges, hogy ilyesmi egyáltalán lehetséges-e). Akárcsak az Egyesült Államok „győzelme" után, az új hidegháborúban aratott esetleges kínai sikert követően is újabb hatalmak felemelkedésével lehetne számolni. Tekintetbe véve Európa nyugati felének jelenlegi „iszlamizálódását", az új rivális akár valamilyen iszlám birodalom is lehet – egy újoszmán vagy a Michel Houellebecq által leírt forgatókönyv[25] sem elképzelhetetlen már. Ahogyan a fent leírt „forradalmi" logika alapján a kínai–orosz sikert kínai–orosz rivalizálás is követheti.

ÚJ HIDEGHÁBORÚ

Mindez egyelőre még a távolabbi jövő, *az elkövetkező évek vélhetően az új hidegháború légkörében telnek* majd. Az Egyesült Államok végét is korai lenne elkönyvelni, ahogyan abban sem lehetünk biztosak, hogy e hidegháború nem torkollik-e nyílt összecsapásba egy óvatlan pillanatban. Az viszont szinte biztos, hogy akárcsak a „régi" hidegháborúban, mindkét fél felkészül majd e döntő ütközetre – akár bekövetkezik, akár nem. ■

21 Vö.: Klaus Schwab – Thierry Malleret: *COVID-19: The Great Reset*. Forum Publishing, 2020.
22 АНДРЕЙ САВИНЫХ: *Два плана глобальной модернизации*. <https://www.belta.by/comments/view/dva-plana-globalnoj-modernizatsii-7656/>
23 Szun-ce: *A háború művészete*. ford. Tokaji Zsolt, Helikon, Bp. 2020.
24 <https://www.spiegel.de/ausland/verhaeltnis-zwischen-china-und-amerika-der-niedergang-der-usa-ueberrascht-mich-nicht-a-250c243d-7238-4ccf-928e-50e78c58239e>
25 Michel Houellebecq: *Behódolás*. ford. Tótfalusi Ágnes, Magvető, Bp. 2015.